

Nekrolog za profesorem PhDr. Tomášem Jílkem, CSc./ Obituary for Professor PhDr. Tomáš Jílek, CSc.

Naděžda Morávková

Dne 29. května 2020 zemřel ve věku 85 let náš dlouholetý kolega, emeritní vedoucí katedry historie FPE ZČU, někdejší přední didaktik dějepisu a autor celostátních učebnic dějepisu v 70. a 80. letech dvacátého století, odborník na dějiny regionu a jejich didaktickou aplikaci, prof. PhDr. Tomáš Jílek, CSc. Vychoval, nejen pro západní Čechy, stovky učitelů dějepisu a vlastivědy a zanechal po sobě výraznou odbornou stopu v rámci československých dějin didaktiky a metodologie výuky historie na základních i středních školách.

Univerzitní profesor Tomáš Jílek se narodil 7. srpna 1934 v Plzni v kultivované rodině lékaře, později vrchního zdravotního rady železničního zdravotnictví v Plzni, Josefa Jílka. Rodina patřila do úzkého přátelského okruhu spisovatele Jindřicha Šimona Baara. V této souvislosti je potřeba připomenout také Jílkova strýce docenta Václava Jílka, významného literárního kritika a vysokoškolského pedagoga. Základní školu i gymnaziální studia absolvoval Tomáš Jílek v Plzni. Vysokoškolská studia započal v Plzni na Pedagogické fakultě, s aprobací český jazyk – dějepis, a absolvoval na Vysoké pedagogické škole, s aprobací dějepis a zeměpis, v roce 1957. Do učitelské profese vstoupil v Přešticích, a to na Jednácetileté střední škole. Ve školním roce 1961/62 působil již v Plzni na Střední zdravotní škole. Následujícího roku se přihlásil ke konkurzu na místo asistenta na katedru historie Pedagogické fakulty v Plzni, kam byl po jeho úspěšném absolvování přijat. Na katedře od počátku patřila k hlavním Jílkovým zájmům didaktika dějepisu, regionální dějiny a vlastivěda. Spolu se současně nastoupivším mladým kolegou Zdeňkem Mackem a pod vstřícným vedením Václava Čepeláka byl tehdy Jílek hlavním iniciátorem výzkumu moderních didaktických metod a forem na pracovišti. Zapojil se do tvorby celostátních učebnic pro základní i střední školy, inicioval a budoval ověřovací praktická didaktická centra na plzeňských školách, zejména na „tréninkové“ škole na náměstí Míru. Spolu s Mackem se zabývali možnostmi využití moderní prezentační techniky ve vyučování. Jeho potenciál nebyl fakultou zcela vyčerpán, působil také dlouhá léta v tehdejší komisi památkové péče a ochrany přírody při Krajském národním výboru v Plzni, kde s velkým osobním nasazením a zájmem přispíval k péči o kulturní i přírodní hodnoty kraje. Za svou činnost zde byl oceněn v roce 1990 předsedou

krajského úřadu. Tento zájem profesora Jílka neopustil ani v pokročilém věku a kulturním dědictvím, vlastivědou a památkami v rámci kraje se zabýval i v době své emeritní kariéry. Až do roku 2017 pracoval v kulturní komisi hejtmanství Plzeňského kraje. V době svého působení v čele katedry historie založil Jílek spolu s Dr. Miloslavem Bělohlávkem, archivářem města Plzně, Kabinet pro regionální dějiny, který zpracovával metodiku práce v oblasti vlastivědy a dějin regionu. Dalším velkým příjemcem Jílkova elánu byla odborová organizace. Tomáš Jílek byl dlouhá léta odborovým aktivistou, působil až do roku 2004 jako předseda vysokoškolské odborové organizace Západočeské univerzity, byl dlouholetým místopředsedou této odborové organizace a také členem regionální rady odborů Plzeňského kraje. V tomto směru ho vždy zajímaly zejména otázky sociální péče o zaměstnance. Tomáš Jílek patří k předním českým didaktikům dějepisu. V roce 1972 získal právě v této odborné disciplíně titul kandidát věd a dosáhl i doktorátu filozofie na Karlově univerzitě v Praze. Také habilitace profesora Jílka na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích proběhla v oboru didaktiky dějepisu, téma habilitační přednášky bylo: *Využití výtvarného díla jako historického dokumentu s didaktickou aplikací na výuku dějepisu*. V roce 1977 byl tedy jmenován docentem pro obor didaktika dějepisu. V roce 1989 pak byl jmenován řádným profesorem za soubor didaktických děl a dosavadní pedagogickou činnost. V roce 1987 byl Tomáš Jílek jmenován vedoucím katedry dějepisu na Pedagogické fakultě v Plzni a tuto funkci pak vykonával deset let, do roku 1996.

Tomáš Jílek byl autorem celkem osmi učebnic dějepisu, mnoha didaktických pomůcek, jmenujme alespoň osm řad diapositivů z oblasti dějin umění a uměleckých památek s metodickými texty pro využití ve škole, které zpracoval pro Komenium Praha a Bratislava, či úspěšné videofilmy s metodickým komentářem, za všechny jmenujme: *Památky UNESCO v ČR*, *Historie západních Čech*, či *Železná opona 1948-1989*. Publikoval řadu metodických textů, odborných studií a statí, účastnil se několika státních a rezortních úkolů v oboru výuky dějepisu a vlastivědy. Celý soupis Jílkova díla nalezne čtenář v bibliografii publikované v jubilejním článku v časopise *MEMO*,¹ je ovšem třeba doplnit ještě publikaci, která vznikla až po uveřejnění této bibliografie.² Za svá díla byl profesor Jílek také několikrát vyznamenán a oceněn, např. v roce 2005 obdržel cenu nadace Český literární fond „Magnesia“, v roce 2006 1. cenu Prix non pereant Syndikátu

¹ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Jubilant Tomáš Jílek/ Honoree Tomáš Jílek, MEMO. Časopis pro orální historii/Oral History Journal*, roč. 3/2013, č. 2. ISSN 1804-753X (Print); 1804-7548(Online), s. 111–126.

² JÍLEK, Tomáš–MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Vlastivěda česko-bavorského pohraničí/Heimatkunde der Tschechisch-bayerischen Grenzregion*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2015. 140 s. ISBN 978-80-87646-07-6.

českých novinářů za videofilm *Ohrožené památky*, či v roce 2012 cenu Stavitelé mostů Centra Bavaria-Bohemia.

Profesor Jílek patřil také k iniciátorům moderního zpracování vlastivědy západních Čech. Koncem osmdesátých let se podařila edice několika svazků *Západočeské vlastivědy*, věnovaných národopisu, kde je Jílek jedním z hlavních autorů, jazyku a hudbě. Na projekt navázala edice *Dějiny západních Čech*, první díl zahrnul období od pravěku do poloviny 18. století, Tomáš Jílek byl spoluautorem a spoluredaktorem. V nedávné době se Tomáš Jílek věnoval práci na dvou rozsáhlých encyklopedických publikacích edice pražského nakladatelství Baset o Šumavě a Českém lese. Významným počinem byl výzkum a zpracování ostra-hy hranic socialistického Československa, dílo, které z tohoto výzkumu vzešlo a na němž se podílela i Jílkova manželka Alena, se dočkalo značného ohlasu na domácí zahraniční odborné půdě. Jedná se o videofilm a knižní publikaci *Železná opona – česko-bavorská hranice 1948-1989*. Na výzkumu Tomáš Jílek dlouhodobě spolupracoval s německými kolegy, zejména s univerzitou v Regensburgu, byl úspěšným řešitelem několika grantů v této souvislosti a organizátorem několika odborných konferencí a seminářů v rámci výzkumu dějin pohraničí po roce 1945.

Odborný i lidský odkaz profesora Jílka tvoří významnou část dějin katedry historie FPE ZČU v Plzni. Pro mnohé stávající členy katedry byl jak dlouholetým kolegou a spoluautorem, tak jedním z učitelů a mentorů v počátcích praxe. Zůstává tak navždy v našich vzpomínkách. Čest jeho památce.

